Komunistická strana Československa (KSČ), generálny tajomník (predseda, prvý tajomník) :)

Komunistická strana Československa (KSČ) bola politická organizácia, ktorá zanechala najhlbšiu stopu v moderných dejinách Slovenska a Česka.

Bola založená v máji 1921 po rozkole v Sociálnodemokratickej strane, kedy sa radikálne krídlo prihlásilo k myšlienkam Tretej internacionály.

Počas prvej Československej republiky fungovala ako legálna opozičná strana s výraznou podporou u robotníctva a nezamestnaných. Jej cieľom bolo od začiatku nastolenie diktatúry proletariátu podľa sovietskeho vzoru.

Počas Druhej svetovej vojny bola zakázaná a jej predstavitelia pôsobili v ilegalite alebo v moskovskom exile.

V exile v Moskve sa formoval jej budúci vodca Klement Gottwald, ktorý úzko spolupracoval so Stalinom.

Po oslobodení v roku 1945 sa KSČ stala súčasťou Národného frontu a získala kľúčové pozície v štátnej správe.

Vo voľbách v roku 1946 v Česku vyhrala, no na Slovensku ju porazila Demokratická strana. Komunisti však vďaka kontrole nad vnútrom a políciou systematicky oslabovali svojich demokratických partnerov.

Celý proces vyvrcholil vo februári 1948 (Víťazným Februárom), kedy KSČ uskutočnila štátny prevrat a prevzala všetku moc.

Po februári 1948 sa začalo najtemnejšie obdobie vlády tejto strany, poznačené čistkami a terorom. KSČ zaviedla totalitný systém, kde strana stála nad štátom, zákonmi aj cirkvami. Prvé roky boli v znamení vykonštruovaných súdnych procesov, ktoré viedli k popravám nevinných ľudí, vrátane vlastných členov, ako bol Rudolf Slánský. Na Slovensku sa strana zamerala na potláčanie takzvaných „buržoáznych nacionalistov“, medzi ktorých patril aj neskorší prezident Gustáv Husák. Kolektivizácia poľnohospodárstva prebiehala násilím a ničila tradičný vidiecky život. Hospodárstvo bolo pretransformované na centrálne plánovanie s dôrazom na ťažký priemysel. Ideológia marxizmu-leninizmu sa stala povinným svetonázorom vyučovaným na všetkých školách. Kult osobnosti Klementa Gottwalda a neskôr Josifa Stalina ovládol verejný priestor aj umenie.

Po smrti oboch diktátorov v roku 1953 nastalo mierne uvoľnenie, no podstata režimu zostala represívna.

Koncom 60. rokov sa vnútri KSČ objavilo reformné krídlo vedené Alexandrom Dubčekom. Tento pokus o „socializmus s ľudskou tvárou“ je známy ako Pražská jar. Reformy smerovali k slobode tlače a čiastočnej demokratizácii spoločenského života.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Antonín Novotný a Leonid Iľjič Brežnev

Tento nádejný vývoj však násilne ukončila invázia vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968. Po okupácii nastúpilo obdobie takzvanej normalizácie, kedy k moci nastúpilo konzervatívne krídlo vedené Gustávom Husákom. Stranícke čistky viedli k vylúčeniu státisícov členov, ktorí nesúhlasili s príchodom okupantov. KSČ si opäť upevnila moc a v roku 1960 ústavne zakotvila svoju „vedúcu úlohu v spoločnosti".

Režim sa v 70. a 80. rokoch sústredil na udržiavanie sociálneho zmieru výmenou za stratu občianskych slobôd. Opozícia bola tvrdo prenasledovaná Štátnou bezpečnosťou (ŠtB), ktorá bola výkonnou rukou strany.

V 80. rokoch začala KSČ hospodársky a morálne upadať, neschopná reagovať na reformy Michaila Gorbačova v Sovietskom zväze (ZSSR).

Nežná revolúcia v novembri 1989 znamenala definitívny koniec mocenského monopolu komunistov. Pod tlakom masových demonštrácií musela strana súhlasiť so zrušením ústavného článku o svojej vedúcej úlohe. V decembri 1989 bol vymenovaný prvý kabinet s nekomunistickou väčšinou a Václav Havel sa stal prezidentom. KSČ sa neskôr rozpadla na samostatné subjekty v Česku a na Slovensku.

Na Slovensku bola KSČ nahradená Komunistickou stranou Slovenska (KSS), ktorá sa neskôr transformovala na Stranu demokratickej ľavice (SDĽ).

V Českej republike si Komunistická strana Čiech a Moravy (KSČM) zachovala svoj pôvodný názov aj časť ideológie.

Najvyššou funkciou v KSČ bola funkcia **generálneho tajomníka Ústredného výboru KSČ**.

V priebehu histórie sa názov a charakter tohto postu menili v závislosti od politickej situácie a stanov strany:

- **Generálny tajomník** (1921-1945) - od vzniku strany bol tento post hlavnou výkonnou funkciou,
- **Predseda KSČ** (1945-1953) - po Druhej svetovej vojne sa najvyššou funkciou stal „predseda", ktorým bol Klement Gottwald. Po jeho smrti v roku 1953 bola táto funkcia zrušená,
- **Prvý tajomník ÚV (Ústredného výboru) KSČ** (1953-1971) - v období po stalinizme sa názov zmenil na prvého tajomníka (Antonín Novotný, Alexander Dubček),
- **Generálny tajomník ÚV KSČ** (1971-1989) - počas obdobia normalizácie sa strana vrátila k pôvodnému názvu funkcie, ktorú ako prvý v tomto období zastával Gustáv Husák.

Držiteľ tejto funkcie bol de facto **najmocnejším človekom v štáte**, pretože v systéme vlády jednej strany mala KSČ ústavne zakotvenú vedúcu úlohu v spoločnosti. Často sa stávalo, že najvyšší stranícky predstaviteľ zastával súčasne aj funkciu prezidenta republiky (Gottwald, Novotný, Husák).

Meno	Funkcia	Obdobie
Klement Gottwald	predseda KSČ	apríl 1945 - marec 1953
Antonín Novotný	prvý tajomník ÚV KSČ	september 1953 - január 1968
Alexander Dubček	prvý tajomník ÚV KSČ	január 1968 - apríl 1969
Gustáv Husák	prvý tajomník (od roku 1971 generálny tajomník) ÚV KSČ	apríl 1969 - december 1987
Miloš Jakeš	generálny tajomník ÚV KSČ	december 1987 - november 1989
Karel Urbánek	generálny tajomník ÚV KSČ	november 1989 - december 1989

Zoznam najvyšších predstaviteľov KSČ v rokoch 1945-1989 podľa oficiálneho názvu ich funkcie

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Klement Gottwald

Antonín Novotný

Alexander Dubček

Gustáv Husák

Miloš Jakeš

Karel Urbánek

Poznámky k obdobiam:

- **1945-1953** - v tomto období existovala aj funkcia generálneho tajomníka, zastával ju Rudolf Slánský do roku 1951, no skutočným vodcom strany bol predseda,
- **1953** - po smrti Klementa Gottwalda bola funkcia predsedu zrušená a právomoci prešli na prvého tajomníka,
- **1968** - Alexander Dubček stál na čele strany počas Pražskej jari, kým ho po invázii vojsk Varšavskej zmluvy nenahradil Gustáv Husák,
- **1989** - Miloš Jakeš rezignoval pod tlakom Nežnej revolúcie 24. novembra 1989 a na krátke prechodné obdobie ho nahradil Karel Urbánek.

História KSČ je dnes predmetom skúmania inštitúcií ako Ústav pamäti národa na Slovensku. Jej pôsobenie je vnímané ako obdobie potláčania ľudských práv, náboženského útlaku a ekonomickej stagnácie. Napriek tomu sú niektoré aspekty, ako industrializácia alebo sociálne istoty, dodnes predmetom diskusií v spoločnosti. Celkovo však KSČ zostáva symbolom neslobody a totalitnej éry 20. storočia. Odkaz tejto strany pripomína potrebu ochrany demokratických hodnôt v súčasnosti.

- **Antonín Novotný: jediný prezident, jehož smrti si nikdo skoro nevšiml - Médium.cz**
- **Prezident Antonín Novotný. Proč byl jeho pád tak rychlý? • mujRozhlas**

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania